

شاہ لطیف کو تشیت

گل خان نصیر

شاہ لطیف گوشتیت

(بلوچی رجائک)

گل خان نصیر

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

© بلوچي اڪيڊمي ڪوئٽه

ڪتاب ۽ نام	:	شاھ لطيف گوشتيت
رجا نڪار	:	مير گل خان نصير
پروف ريڊر	:	محمد پناه بلوچ
ڪمپوزنگ	:	گوهرام بلوچ
ڊيزائنگ	:	نذر بلوچ
پرنٽرز	:	يونائيٽيڊ پرنٽرز
اولي چاپ	:	1983ء
دومي چاپ	:	2014ء
ڊانگ	:	500
بها	:	100/= ڪلدار

ISBN: 978-969-9768-44-6

لر

- 1- سر حال 7
 - 2- کلات 13
 - 3- نانی 14
 - 4- ہنگراج 16
 - 5- بخت 20
 - 6- کچ 24
 - 7- آریانی 31
 - 8- ہوت 34
 - 9- بلوچ 38
 - 10- بلوچی 42
 - 11- بروہی 43
 - 12- حَب 44
 - 13- پَب 45
 - 14- آری جام 47
 - 15- پُٹو 52
-
-

سرحال

شاہ عبداللطیف بھٹائی، سندھ و ہمانامداریں شاعرانت کہ دنیا مس، آئی نام و
توار پُرشنگ سندھ و مردم چی ہند و وچی مسلمان آئی و را یک خدا رسیدگیں اولیائے او
کر اما تانی واجگیں بزرگے زانت۔ بلیکہ آئی شاعری اگاں ذراہ نہ، تہ آئی یک مزنیں
بہرے پتو نام و تنیا و تنیا بلوچانی سرائنت، بلے بلوچستان او بلوچاں مس شاہ لطیف و، آ
بزر و بالائیں مقام نہ رستگ کہ آئی حق انت۔ بلکن باز ہندانی بلوچ تن انگا، شاہ لطیف و
نام و ہم نہ اشکلنت۔ پیشا اے لازم بیت کہ شاہ لطیف و شاعری و گند و چار کنگ و چہ
ساری، آئی جند و بابت و ہم چئے گوشگ او زانگ بیت کہ شاہ لطیف کئے نت؟

سندھ و نامداریں شاعر و اجہ شیخ ایاز گوشیت کہ لطیف و پت و پیرک ہرات و
سید انت سید میر علی آئی بن پیرک اوسکت مال داریں مردے نت۔ 1398 ہ و ہر
دینکہ امیر تیمور ہرات و گپت تہ سید میر علی و آئی ٹک و مردمان امیر تیمور و مزین ہاتر و تواضع
کرتنت اور اروسہور و مزنیں نذرانگے ہم دانتی۔ امیر تیمور اچ آ وانی و ش نیادی و ش سلو کی
و باز و ش بوت او سید میر علی او آئی تزیکی بچاں کہ میر ابو بکر او میر حیدر نام داشتنت وتی
تزیکی مصاحبان مس شامل گرت۔ امیر تیمور ہر دینکہ ہندوستان و گپت آ و ان و گوں
وت و آ ورت او اداں میر ابو بکر و سندھ و ولایت و مس سیون و حاکم مقرر گرت۔ رند و
میر حیدر ہم گوں وت پت میر علی و سندھ و اتک مس ہالا و جامند بوت۔ عبداللطیف

1690ء مس ضلع حیدرآبادء تعلقہ ہالاء و دی بوت۔ آئی پت ء نام سید حبیب بنت۔
 سید میر علی ء کہول ء مس مزین مزین کمالانی بزرگ و دی بیئت۔ آج آواں عبداللطیف ء
 چہ ابید، سید کریم، سید ہاشم اوسید جمال باز کراماتی میں بزرگ گوشتگت۔

ولجہ عبداللطیف ء بابت ء چھنے کہ ولجہ شیخ آیا زگوشتگ یادگہ و ایندگ وز ایندگاں
 نپشتہ گرتگ آوانی سرء من یک خبرے نوک کنان ادا ایش انت کہ میر علی ء کہول کہ آوان ء
 سید گوشتگ پتہ دراصل شے کہیری بلوچ پتکنت او اے بلوچ درویشانی ہما نکت انت کہ
 مسلمان پیگ ء چہ ساری بدھائی، دنیا ترک و اتکین بھکشو گوشتگ بیئت۔ بلوچ درویشانی
 اے نکت چوش کہ لطیف ء گوشتناں چہ ہم درایت آباتیاں چہ دیر، کوہانی گھارو بز و بیدہانی
 آپ بندانی سرء نشتگ ز کرو پکر گرتنت، چوش کہ بلوچی شیرانی دپتر ء شے عیسے و بڑی ء شیر
 ایشی یک شریں مسالے پدھر کنت۔ بہ ہر حال، ہر دینکہ اے بھکشو مسلمان بیئت تہ شیخ
 گوشتگ بیئت۔ ہے شیخ بلوچی ء شے تڑت۔ میں ہر ہندی بلوچ آوان ء شے گوشتگت۔

شمیانی یک مزین نکتے چاگھے ء چہ بگرتاں سیتان و گرم سیل و ہرات ء تن انگا
 آبات انت۔ شے حسن بلانوش، ہے دگ ء یک نامی گرامی نین اولیا اللہ ء گوشتگ۔
 آئی اوبادگ چہ شے حسین نورانی، شے سُمائل، شے سہراب او اندگہ بازیں اولیانی
 زیارت ہم تن انگائی ہانگوری مہلوک ء مراد بکھشین ہند لیگ بنت۔

اگال ہیرت بچارے تہ بلوچستان ء بلوچانی ہما دراہ مردم کہ میں و ت ء سید
 گوشتگت دراصل ہے شمیانی اوبادگ بنت۔ شے کلان شے، عیسے، شے مبارک او شے

مُرید آج ہے نسل و انت۔ اچاواں اُبید شے بلال، شے بلا و آل نورانی، شے عمر، شے رجب اوبازیں دگہ اولیایانی زیارت تن انگاتہ بلوچانی رُو و آءِ پاکس جاگگ و ہندنت۔ منے روچاں شے غریب شاہ گوادری و نگورء مس یک خدارسید گیس درویشے گونشگ اُونیس آئی نچ شے عبداللہ ہم درویشی و ہما پاکس راہ و پہ کرامات و روان انت منی گونشگ و مراد ایش انت کہ عبداللطیف و بن پیرک میر علی، بلوچ شینے و یتگ پہ اے بابت و منی دلیل ایش نت۔

اول ایشکہ۔ میر و سرنام نے دگ و تنیا پہ بلوچ و گونشگ بیت ہندوستان او لکھنؤ و حبر و بہل دے، اوداں سید و میر پچے و گونشنت من نہ زاناں، بلے بلوچستان، اوغانستان او ایران زمین و بلوچ، میر او خان، خان او ایرانی، آغا گونشگ بنت۔

دومی ایشکہ۔ شاعری شہینی میراث انت، شے کلان، شے عیسے او شے مرید و چہ پگرتاں مروچگیں شے، شاعری و ہما دراہیں صفتاں دارنت کہ باید و شاید۔ البہ شہینی شاعری اوزنگی شاہینی شاعری و پیرک مان انت۔ شہینی شاعری گیشتر مذہبی و دینی یعنی مداحی انت اوزنگی شاہینی شاعری قومی رنگی او جنگی انت۔ شے لطیف و شاعری شہینی مداحی شاعری انت کہ بلوچ شہینی میراث انت۔

سیمی ایشکہ۔ عبداللطیف و کہول چہ ہرات و اتک و سندھ و جامہ بند بوت۔ عبداللطیف و ت مس سندھ و ودی بوت بلے ہر دینکہ آرا عشق و لبوکاں جت و سوح او آئی شاعری و زبان بتک تہ آئی بلوچی خون وتی رنگ و در آ ورت او آ، پتو و کہ بلوچے نت

وَتی ہیر و نائینت اے ہما بلوچہ حون ء کَشش بت کہ آچایا بلوچ ء ستا ء پھشیں مداحی میں
 شہیراں گونشا نینت کہ بلوچ ء کردارتن ابدالآ باد چو صحب ء روشنائیں استار ء ترپان بانیت۔
 چہاری ایشکہ۔ عبداللطیف وتی شاعری ء مس تاحد ء کہ بلوچ ء ستا تگ و
 بالارتگ او بلوچستان ء کوہ و دشتان ء پھ زہیر نالیں دلے ء یات گرتگ، بید چہ بلوچ ء
 حون دو ستین و ہرات زندگ ننت او پتو پداز زندگ ء کچج ء ہر نہ تر ت پدا اے کلات، پتو ء
 کلات چون نام کپت۔ اے دو حبر ء جواب ء تن انگامادات نہ کنوں۔ مانہ زنانوں کہ بلوچ
 شاعران نہ مکران ء او نہ بلوچستان ء دگہ دمگانی، سستی و پتو ء عشق ء داستان ء پرچے نہ
 ستا تگ، تنے حد ء کہ مٹا فاضل و مٹا بوہیر پیسین مکران ء مزن نام و تواریں شاعران ہم
 آوانی نام نہ کہتگ۔

پتو ء بابت ء چھئے کہ تنے و ہدی مازانوں آشاہ لطیف بھٹائی او آئی ”رسالو“
 برکت ء انت۔ بلے شاہ لطیف ہم چوش کہ آئی ”رسالو“ ء مس اٹکہ، پتو ء بازیں ذات و
 ناماں گویات کنت۔ کدی آرا ہوت و بلوچ گونشیت او کدی آریانی، جت، برفت او
 براہوئی گونشتی۔ کدی آرا آری گونشیت او کدی جام ء صفت ء یات کنتی۔ ایشی بارو ء من
 بس اکتہ رگونشت کناں کہ لطیف موجانی شاعرے ات۔ ہر نامے کہ بلوچستان او بلوچ ء
 گوں تعلق داشت آئی پر بندانی تہ ء جاگیت و مشہور بوت۔

سیسی ایشکہ۔ شاہ عبداللطیف بھٹائی ء دیوان سندھی زبان ء انت او ”شاہ جو
 رسالو“ ء نام ء سندھ ء مس مشہور انت۔ سندھی اکتہ رکہ ”شاہ جو رسالو“ ء منقت دگہ یک

کتابےء اکتہ روتی دلائل چہ نزدیک نہ زانتت۔ سندھ ۽ نامداریں شاعر و لاجہ شیخ آیاز ”شاہ جو رسالو“ ۽ اردو ۽ مس منظوم ترجمگ کرتگ۔ اوسندھ یونیورسٹی بورڈ ۽ بازپہ شتریں ڈولے ۽ آراچھاپ کنائینگ۔

حیدرآباد ۽ جیل ۽ مس واجہ میر علی بخش (خدا مرزی) تاپور ۽ گوں شیخ آیاز ۽ ترجمگ کرتگیں ”رسالو“ ۽ یک جلد ۽ استنت۔ میر صاحب لہتیں روچاں پہ آرا من ۽ پہ واگ ۽ داتی من گوشت نہ کنناں کہ ”شاہ جو رسالو“ کہ من سندھی ۽ انت او من سندھی نہ زاناں، شیخ آیاز آئی اردو ترجمگ ۽ مس تاں کجام حد ۽ کامیاب بیگ بلے من ۽ ہم ۽ اردو ترجمگ ۽ چند بازو ش اتک و من ۽ اے رمانشت ۽ دات کہ اچ ایش ۽ چھئے فیض پزیراں۔ ہمیشا شاہ لطیف ۽ ہاشیر ان کہ بلوچستان او بلوچ ۽ سر ۽ انتت من جتاہشتہ کنان ۽ شتان تانکہ کتاب ہلاس بوت او گوں من شاہ لطیف ۽ شیرانی یک پچشیں بہرے پشکپت کہ شاہ لطیف او آئی ”رسالو“ ۽ بلوچاں گوں روشناس کنگ ۽ کار ۽ دات کنت۔

شیرانی اے بلوچی دپتر کہ ”شاہ لطیف گوشتیت“ ۽ نام ۽ مروچی شھے دیما انت، شیخ آیاز ۽ ”شاہ جو رسالو“ ۽ ہما منظوم اردو ترجمگ ۽ یک درچگیں بہرے کہ من پیش ۽ بیان کرتگ۔ اے شاہ لطیف ۽ ہما ڈڑیں گپتارنت کہ آوانی تہ ۽ بلوچستان او بلوچانی بابت ۽ شاہ ۽ وتی روحانی پیشچاراں درشان کرتگ۔ چوش کہ من ساری ۽ ہم گوشتگ کہ اے ترجمگ چہ اصل سندھی ۽ نہ نعت بلکہ منظوم اردو ترجمگ ۽ بلوچی ترجمگ نعت یعنی ترجمگ در ترجمگ نعت۔ ترجمگ وت اصل ۽ وڑ ۽ بیت نہ کنت گڈ ۽ ترجمگ ۽ ترجمگ

چون بیت ایسی باروء من جی گونشگ نہ لوئاں شاعر و زبندگ ایسی بُن پدِ نِزوری ءِ و ت
 زانت و محسوس کرتی کنت پداہم، ہرچی کہ منی و س ءِ پتگ من کو شست کرتگاں کہ اصل
 ءِ چہ بازویر مکپان اووتی زبانِ عِراہبند ان ہم یلہ مَدِیان۔ اے کار ءِ من تاں کجام خد ءِ
 کامیاب بیگاں، ایسی چارو تپاس کنگ و ایند گانی کار انت البہ، من یک اُردا سے کنان
 کہ اگاں ہندے ءِ منی گالاں مں رِدیگے پکنذنت تہ من ءِ پئیل پکننت کہ کارے سکت
 گر ان و بے دسر سین نت بلے پداہم، من و تی نِزوریں کو پگانی سر ءِ اے بار ءِ زرتگ و
 آوانی دیما ایر کرتگاں چہ ہے نیت ءِ کہ بلوچ بزانت کہ شاہ لطیف بھٹائی آوانی ستا ءِ پہ جی
 دُڑیں گپتارانی لڑاں بستگ و دُنیا ءِ دیما اشتگ، پہ ہے مُراد ءِ کہ بلوچ و ت ءِ بزانت و پوہ
 بَنت کہ زندمانی ءِ سفر ءِ آوانی منزل ءِ نشان گار نہ انت۔

گڈ سر ءِ من لوئاں کہ کتاب ءِ بلوچی اِملاءِ بابت دو حمر بکناں تاکہ کتاب
 و انوکاں ءِ پوہ پیگ ءِ آسانی بیت۔

اول ایشکے۔ باز ہندان عربی ”غ“ ءِ پہ من ”گھ“ نبشتگ چوش کہ ”غلام و بغل“
 ءِ پہ ”گھلام و بگھل“ او ”خ“ ءِ پہ من ”کھ“ نبشتگ چوش کہ ”خدمت او تخت“ ءِ پہ
 ”کھدمت او تکھت“ او اندگہ البہ عربی و فارسی ءِ لوزانی اِملاءِ و ژانت کہ پتگ۔ دگہ خیر!

گل خان نصیر

2 مئی، 1980

کلات

شُنتِ دیمپہ کلات ءِ مئے دل ءِ دوست
 جتائی پئمن آوانی گران انت
 خدایا! چوں پماناں زندہ نیں من
 گنوک چائیں منی دل گئیراں انت

کلاگ سیاہین! پند درچکے ءِ ٹال ءِ
 ترا گون انت منی ذوستانی پیگھام
 شُنتِ دیمپہ کلات ءِ مئے ہما دوست
 کدی کانت پدا آ مئے دل آرام

ثانی

دیمپہ ثانی شنتت منی دلدار
 کئے اداں منتہ نیں منی ہمزاز
 بید پتھاواں من زندہ چوں ماناں
 آمنی بیل اتنت و ہم دمساز

دست ء ناقوس و حاک و پھر جان ء
 دگہ ڈؤل سحت جوگیانی رواج
 منی دل دار و ہم دل آرام سحت
 رحمت سحت کردگار ء جوگ مزاج

(7)

دیمپہ نانی پیچے رَوئے ساڈھوا!
تئی منزل، تئی گوڑ ء ایرنت
ہر حقیقتے ء کہ تو پولے
مس دل ء توک ء تئی وتی چیرنت
یک بنت ہر دیں تئی دل و دیدگ
پٹ و پول ء پدا حمر تیرنت (۱)

(۱) گونگ

(۳)

ہنگراج

اشتہ ہنگراج ء، بے تمائیں ملنگ
دیمپہ نانی ء چر و لو بندنت
اشنگ من کہ زیارتانی سر ء
آ، مُراداں وتی دل ء گندنت

شنت ہنگراج ء نیمگ ء، کئے زانت
لوٹنگ کئے ہما گلوڑ آوان ء
کئے انت تیرجن مس پردگ ء پشت ء
پتی کئی مان بخت مس دل و جان ء

نہ ہوا و ہوس، نہ حرص و تہماہ
دُب و دوش بخت وتی چڑھ ء، شپ و روج
مہری گوں ہنگراج ء اِکدر انت
ندری گردیخت زند ء و شیں روج

تو بلوئے اگاں پیئے جوگی
بُست برہ، مُرشد ء یکن دیدار
پرت و درگی ہنگلاج ء گوڑ ء
رشتہ بیت اوداں، ہندے ء بوتار

ہنگلاج ء سفر تئی دیما انت
راہ ء سنگ نکت پہ تئی (۱) سفر اوہام
لوگ ء بتنگ دلیل انت منڈی ء
قاتلیں جوڑ پرتو انت آرام
پھل دپے ہیل (۲) انت، پرتی دیدار
کایگا نکت چہ شگھرب ء پیگھام

دیمپہ ہنگراج ء زیارت ء، زوتی
کلت اے مہنگاں رونت جوگی
کہ پدا بیت نصیب ویدارش
تو گجا بے، گجا بی ست جوگی

چہ ندرگ پند پیمان ء
جست و جو ء گوں، ہچ نہ بیت حاصل
آرزوگانی لمبگاں مس بیچ
رنگ و بو ء گوں، ہچ نہ بیت حاصل
پت و پولش مس ہنگراج ء، پرو
آہ و هو ء گوں، ہچ نہ بیت حاصل

پدھرا بوت شے میرزوی (۱)
ہنگراج ء شے سفر، بے کار
جلوگ ء روج ء چے پزانت، ہما
کپتکت مس تہاریاں، جمار
شما اوداں نہ دستہتی جوگی!
بز درھنزینت جلوہ ناکین یار

(۱) نیرزگ

(۴)

جَتّ

سوچاں نَمَنہور ءِ من رواں کچھ ءِ
ہمرہ جتّاں گوں باں سُبک گامین
رہگونزوی مُردے کنیت چہ پردیس ءِ
ہوت ءِ پیگھامی گون بنت جامین

موسم انت بَش ءِ، انگت آوانی
قِسْمت ءِ بہر، سیاہیں ڈکال انت
برگت و خیر، بستہ گوں جتّاں
کار ایشانی دَم دَم ءِ سوال انت

مہبت و مہر ہم نہ ساچت من ءِ
گنڈت جتّانی بے وفائی ءِ
من ءِ ہوت ءِ پہ سکے نت گرانیں
قِسْمت ءِ روج اتنت جتّانی ءِ

دُعا، مئے بے زبانی کنت ہر دم
نگاہ داریت خدا، ورنائیں ہوت ء
پکنداں من پدا پیریں بلوچ ء
دِیانی دست و پاداں مس دُروت ء

نہ لوٹے گر دل ء دردے پیت تئی
مرد جتانی کتر ء او دل ء بند!
بی منت اندیم و سکیقت دل ء تئی
گردگتاں چج درکیقت کفت ژند

گسے ء کہ نہ لیکھت جتاں پروت
ہما درمانده گون انت کاروان ء
لطیف! آئی وفاداری ء یال کن
ابد متنگ جہان ء، جاودان ء

نہ زاناں دیدگ و دانستہ جتان
پمن چیر گیھتگت اے دلکشیں دام
مس اے دنیا، بید چہ پتو، نین
نہ متگ پمن وشی و گل ۽ نام

اگاں جتان ادا نائندگی ست
من ۽ حال ۽ پداتین و بگوشین
پہ ہوتاں من بدی پچی نہ کتت
(کہ) من ۽ چوش پہ دل ۽ درداں بہشتین

من ۽ بے پتو ۽ چوں بیت آرام
کہ آت زندگانی ۽ منی بود
گجا جتان پٹاں کوہ و دشتاں
نہ زانناں من بلوچانی رہ و دود

(۲)

بلے ماتی! من باداتاں، من گاراں
من ءجتاں من بے روئناں چگھل دات
نہ زاناں من، بلوچ چو بے وفا بیت
یا شو میں طالع و بکھت ء دگھل دات

(۵)
کچھ

یک گوڑے کچھ و یک گوڑے بھنھور
من ء معلوم انت عشق ء توکل دراہ
کوہ و دشتاں مس پٹ و پول انت پچے
من ء معلوم انت پٹو ء درگاہ

ہر دیں من کچھ ء مرڈے گنداں
منے پٹو کناں، دل ء داران
او منی دل نوازیں آریانی!
ترا گنداں، من ہر گوڑے چاران

مہر ء راہ، سنیں روت چہ بیاباناں
کچھ ء راہ ء نہ زاناں روت چہ گجا
منی پٹو! من ء رہ ء سوج دے
مہل من ء یکتا مس سیاہیں مج ء

تئی رَند، او منی سَجَن ساہین!
کیچ ۽ راہ ۽ من ۽ نشان دیدنت
وصلی یا رب! من ۽ نصیب بدیت
کہ دل ۽ تگتگین توان دیدنت

لطیف! اے کوہساراں پہ دُعا کن
کہ راہ سستی ۽ کیچ ۽ پیش داشتنت
ابد سر سبز و آباداں بہمانت
کہ مہر ۽ دامنیں توحے ۽ کاشتنت

گورے تو ہم آچا راہ ۽ او بلی!
اچوداں گولشگت کیچ ۽ شتر سوار
خدائی ۽ گند او دنیائی بندی
وت ۽ را، چے سیاہموشاں نگہدار

پرستاراں من، مہر و مہبت ءِ دوست!
کناں من جان و ساہ ءِ پرتو قربان
کلاگ و کرگزاں کچھ ءِ گیاہین
وَرائیناں وتی جان ءِ من گوشتان

من دم بُرتگ، من باداتگ، من بیکس
نہ زاناں کد رساں کچھ ءِ من تنیا
گپان انت روج، شپ بانزل جتاں انت
گجائیے او منی چمائی روشنا!

چہ ترس ءِ پُر سراہمین کچھگانی
من نہیلاں کچھ ءِ راہ و دشت و دامان
مناں پتو ءِ دیدار ءِ طلب دار
نہ بھجیاں من، وتی چہ عہد و پیمان

روڱي انت ترا کچج ء، ته سستی!
بره، اکت پدا واثر کنگ نیست
من زاناں که برے ساہ سنديں راہ ء
پہ تو آرام و سوج و سرکنگ نیست

گوکشت که کچج ء راہ ء راہرو، اکثر
مُج و دهنزاں مس موت ء، پتکت گار
بلے انگت روو آ انت، اگرچہ
بی نعت؛ راہ پتکل ء موت ء گرفتار

کجا انت کچج! کجا مکران انت، یا رب!
کتگ سکت پٹ و پول، اے نیم جان ء
ہا، تیر ء منی کشیت دل ء چہ
هدف (۱) کرتگ ہا وت، مہربان ء

پچے جتان من ء اٲك و سئی كرت
پشیں ظلمے و سركاں پرچے ء كرت
خذازانت، مئے دل ء دوست ء كرانین
مس گھتاریں لداں گمسر گجا كرت

هائی ء كه وئی دل دا تكت من
هئا، نیں نشه كچ ء كنت آرام
نه زاناں اچ من پرچے بدگمان بوت
آكوهستان ء آری شاهتہیں جام

نه كچھی عت، نه كاروانش ورا انت
گراں وابی ء بیابانیں گمان انت
من ء مان انت چی عیے او گھاران!
كه مئے دوستیں بلوچاں پہ عیان انت

کلاگ ءِ اشکناں ہردیں توار ءِ
من مچ لَرزان و بندان، راہ ءِ چاران
منی دل بے قرار و چم شلان بنت
زہیری، کچھ ءِ آری جام ءِ ماران
کدی کنیت آمنی دل ساہیں آری
خُدایا! تئی در ءِ دست ءِ شہاران

من کچھ ءِ مردے ہر جا کہ گنداں
دل ءِ کاکت منی، آروچ و شتین
نہ زاناں چون بنت تالاں دمانے
منی دراہ رنج و گھم، گران و نہ و شتین

منی دوریں دل ءِ سس ءِ کنہت زیات
منی کچھی بلوچاں! بر ہترت
دیہت دگیریں گتے ءِ دلاسا
بیا ات او دل ءِ بندان ہترت

گہاران! کیچ نہ انت با گھنت بہشت ء
منی دوستیں بلوچانی دیارنت
ہموداں منزل انت مہبت و مہر ء
ہموداں قدرت ء زیب ء بہارنت

گجا کیچی و آوانی لہیں شان
گجا من او منی اے بے نوائی
ترا البہ، او آری جام دوستین
نہ انت زیبا، من ء گوں بے وفائی

بلوچانی من مولدباں، رواں گوں
من آوانی شتر چارینان، بندان
نہ دارنت ہندے ء کیچی منی دوست
خداوند! من آواں چوں پکندان

(۶)

آریانی

بگوش دوست! سنگدلیں تو کو ہساران
منی محبوب و ساه انت آریانی
سرا ہمینہت منے بیوس ء پرچے
من وت نیم مُرتگاں چہ ناتوانی

سستی ء مہبت انت گوں آریانی
نہ انت آوانی مہرے اے دُنیائی
شپاد و سردرا واہر گردنت
جکوک محبوت ء مہرانی، سدائی

سستی پُرسیت چہ مُرگهان بالی نینان
خدا زانت کئی نشان و نام ء ہر دم
خدا کنت، آریانی مہربان بیت
مانیت لوگ ء بربادی و ماتم

کجائے تو او پھلتیں آریانی
بیا، گیمرتہ واہرنت زندگانی
من پرتو صدقہ، پرتو ندر و قربان
بیا، تھرس گن منی پہ نوجوانی

بیا، او آریانی! بیا منی ء
خدای ء گند، مبو آج من گریزان
سرا ہمیت، دینت پیٹ پہ رنگے
من ء، ناھودین اے کوہ و بیابان

منی جان و منی ساہ، آریانی،
منی، دشت و بہیراں رہنما انت
من ء، مہر ء رہ ء راشونی داتگ
منی زند ء مراد، یگتین ہما انت

تسلا چے دیے او مٹہ نہیں مات!
من ۽ نہیں وش نہیت آرام کھل ۽
پہ من بھنچور، ہما پیش ۽ نہ متنگ
نہ کنداں اوداں من، آریانی پھل ۽

ہوت

بے مسائنت کَششِ دِلِ ءِ، گُہاران!
 چاہت، آؤرت بَنگلیں ہوت ءِ
 کوہ گردی منی نہ شت مُپت ءِ
 بہر گچتاں چہ دِلبر ءِ دُروت ءِ

حاصل انت ہر گس ءِ کہ، ہوت ءِ مدت
 کوہ و بیاباناں چچ نہ انتی گھتر
 گوئزیت راہاں چہ گٹ و پُر پھمین
 در دوست ءِ گدائے خاک بہ سر

ایسی، او همفلس! جواب نہ انت
ہوت، پھمائی روشنائی انت
اے جبَلِ مَحِیَّتِ گُلزِ مینِ ۽ سرِ ۽
مَحِیَّتِ جَبالانی، مئے طِلانی (۱) انت

تئی دیردستی مَحِیَّتِ انت پھمائی
ساہ گندِنِ تئی جَتائی انت
او منی ہوت! من تئی قُربان
پرچے گوں من چو نارزائی انت

بیرے ہوت ۽ من پکنداں پدا
دستاں پُچکاں، بلوچ ۽ پادا گپان
من نہ زاناں، منی گناہ چے مَحِیَّتِ
اِشتِ وُشتِ چو من ۽، من لُنجِ مَحِیَّتِ

ہوت ۛ یات ۛ، منی دل ۛ جیڈی (ۛ) !
کرتہ بُت خانگے گُمانانی
چے گوشتاں، چونیں گوں اشارتآن
من ۛ وصل ۛ پے، داتہ شادمانی

من ۛ ہوت ۛ گوں، مہبت و مہرنت
ہوت منی زندگی، منی سِنگار
منی جان و منی جہان ہوت انت
مناں ہوت ۛ گور ۛ طلائیں ہار

من بباد داتہ ہرچی پے ہوت ۛ
شادمانی و ہوش و صبر و قرار
کوه و دشتاں مس، دیم پے وت گردان
ہائے! عشق ۛ من ۛ گنگ گُمسار

کئے ء معلومت چو دل ء سوچیت
من ء، آزمائینی مس دشت و دمن
اے منی ہوت ء قوم، من چے زاناں
انکتہ، چکھ ظلم کنت گوں من

ہوئے! من ء واب ء چکھ دورینگ
دسگہاراں منی! من چے بگوشاں
نہ انت ہاڑا ء مس، آ ہوت منی
بروان، ہائے من گجا پروان!

(۸)

بلوچ

من بلوچانی مولداں واہرین
من بلوچانی حکاں پادانی
اشتہ بھنبھور ء دیمپہ کچ روان
من زہیرِ یگاں وش نیادانی

اُچ بلوچاں نہ انت وفائی اُمیت
گون بلوچاں رَدِنت دِلداری
من ء آوانی رسم معلوم انت
نہ انت آساں بلوچ ء گون یاری

تاب داتگ چہ مہدَنیں راہ ء
اُشتران ء وتی بلوچ پیرین
پوشنگ سیاپے منی چَمآن
گس نہ زانت بگیاں دل ء تیرین

مکے روشنائیں روج، مکے!
 مہر ۽ راہ ۽ مس کنگاں مکے
 زنداں جمازگ ۽ بلوچانی
 منی چماں چہ بیگواہ مکے

گوں بلوچاں چہ مہر و مہبت ۽
 دیتہ سستی گجام مرادان ۽
 بید چہ ہبوسیں راہسر ۽ حاکاں
 بید زہیریں دل ۽ پرادان ۽

تو او سستی! برہمن زادے اتے
 دل بلوچ ۽، پچے ۽ تو داتے
 لپے زانتے تو پتو ۽ مہر ۽
 عشق ۽ رنگ رنگیاں نہ چچارتے

دِیدِءِ پَرِکَناں (۱) گوں، منِءِ پُتِی
کُرتِ وِ شُتِ بے وِفا نِیں دِلدارِءِ
عہدِ وِ پِیمانِ گنگِ بلوچاں گوں
دِیدِگِ وِ دِلِ منِی پَہ تکرارِءِ

نہ اِنْتِ آسانِ وِ تِنگِ آوانِی
مکنہتِ گوں بلوچاں دِلدارِی
کُوہِ وِ دَشتاںِ مں واہرہتِ، گِردِتِ
دُرائِیں عُمَرِءِ بَیتِ گِریوگِ وِ زاری

اُشترِاں زُرتِہ، درشتتِ چُپِ چُپِ
منِءِ، مں وِابِءِ لامتاں (۲) اِشتتِ
نِیمِ شپِءِ پاسِءِ بے وِفا نِیں بلوچِ
ہائے! پَرچے منِی دِلِءِ سِستتِ

جُزب و اومان، مس دل ء دورین
کنکنت سر پہ سر، من چے بگوشان
پہ بلوچ ء گہمرد و دلدارین
کوہسار ء سفر، من چے بگوشان

پتو ء دھنز و حاکاں پادانی
گوں ملاڑاں وتی من پاک کنان
باں مس مولد بلوچ ء، دُرگوشیں
وت ء آئی در ء من حاک گنان

بلوچی

بلوچی ء کدی کریمت آ گپ
 گدی گوشتت چی ءے فارسی ء
 خداوت زانت کہ پُر اسراریں کچی
 چَے اَنگت و چے داشتت جی (۱) ء

نہ زاناں، بولیے آوانی چونین
 من اشکرت و چہ وت بیجاں شمشکار
 ابید چے بولی ء و شتیں، نہ زانت
 دگہ بولی ءے آ پھلتیں شتر سوار

بروہی

منی پتو ء بُرقت و بروہی
زبردستی چداں زرتنت و بُرتنت
من، گولانی تہ ء سَر سَر جنانان
من تُدیگاں، من ء تُن ء چہ کشتنت

حَبّ

من بے ہمدرد و بے گس، یکتا، واہر
 کنار ءِ حَبّ ءِ گھور ءِ انتظاران
 خدایا! وت منی تو رہنما بے
 پدا یگم وتی دوست ءِ بچاران

پَب

مُتْس پَب ۽ چہ بُرزیں کوہسار ۽
 ٹنگ (۱) پیت لوٹگ ۽ تی شوق گرمین
 دل ۽ چمآں گوں، اُو نادان! بچاری
 اے دشت ودر، پہ تو، چیرگیجے زمین

منی چمآں مس، سیاہیں سنگ پَب ۽
 چو مُرداری و دُر ۽ بخت ترپوکین
 پہ آری جام، دل ۽ دوست ۽ شپ و روج
 من گرداں کوہ و دشتاں سنگ وڈوکین

(۶۱)

منی لوگ ء مس، سیر و شادہ ست، دوست!
او بشکھدیت چہ وشی، پتب ء کوہسار
بلے گہاران! نہ بیتت گوں من ہمپاد
نہ زاناں پرچے ء، چو بیتاں گمسار

آری جام

پکنداں اُشتر اں من آری جام ء
 (چہ) ملیر ء سبزیں جیناں دیان سیر
 من جتنی بان و چارینانی بگت ء
 نہ کشاں عہد و پیمانان چہ پڑیر (۱)

بیا، او بے وفا میں جام آری
 پکند حال ء منی زار و تباہین
 تئی ہجر ء، منی بن داتہ جان ء
 من جتنی جھوکاں لائماہین (۲)
 گہاران! بلکہ بیت پیگھام دوست ء
 گوشت چو، دل منی پُر دردو آہین

من آئی پت و پولاں سدائی
بلے انگت نہ گنداں آری جام ء
خُدا یا! یکیرے آئی ء پدیتین
دل ء صدقہ بکرتین آئی نام ء

منی ارساں مس، تریزان و ترپان ء
گذرگاہ جائیں آری ء، نظر بیت
بہشتے دائمیں بیت منی نصیب ء
من ء موت آئی پہلو ء اگر بیت

اچا روج ء کہ آری جام رنگ
منی دُنیا تہار و تھارمہ گشتگ
تلاش انت یار ء، تینا سرتہران (۱)
گھم و درداں من ء گیر گرتہ، گشتگ

منی چم نیں دِگہ بھی نہ گدنت
ابید چہ آری ء نوکین جمال ء
چہ جتانی چپ ء گانجھے (۱) مکنت بال
مدنت آوان ء بد بگھتی ء پال ء

خدا زانت اُج کجام گنڈ ء وزاں انت
اے بو، جتانی پھلتیں جامگانی
مس ہر ہندے ء، آری کنت کچھری
مہرس اُج من تو آئی شہمگانی

جتانی ء ہماوان ء کہ درد انت
ہماوانی یکن دلداری ء یارا!
بگوش! او کوہسار ء راہ رنگیں!
گجا برتے، منی جام آری ء بیارا!

(۱) کر بڈوئیں گلھے کہ آچا پال مرنت

دل ۽ برشمش کپتہ دوست ۽ جلوگانی
شنگ دُراہ کھستگی و ماندگی مئے
دل ۽ دراہ رنج و گھم بیتت تالان
چہ روچے ۽، انت آری زندگی مئے

اُو قسمت ۽ جنوئین دوست ساہین!
پکن ہمت کہ تئی سکت دیرنت منزل
گرانیں پندے کوہ و کھنڈگانی
تئی پہ رگھگ ۽، آری انت شیکل (۱)

نہیتگ اُو نہیت تئی دوست آری
نیں بے کارنت تئی دراہ، آہ وزاری
اے دُروہبازی ۽ دک انت آہنایے
دعایاں گوں نہیت آدور و باری

ادا اتمک، گداں ششتنے او آری!
 متے وہدی من ء آ روج یادنت
 بلے انیں، بگوش دلبر! پچے ء
 من ء تینائی یاں آہ و پراونت

پتو

گلگ پرچے پکنت درماندگی ء
 ہمائی ء کہ مہبت کش کنان انت
 گوہریت چہ کوہسار و دشت لوتتاں
 وفا پتو ء آئی پاسبان انت

شما زانہت او کوہستان و صحرا!
 رواں کہ پتو ء بیاراں پہ زاری
 ہما کہ بائی دنت دہم نہ منیت
 ہمائی سوب کنت دوست ء گوں یاری
 بگھل جانان ء، یا موت گوہرنباز
 دگہ دراہ بے حقیقتیں پتاری

اوستی! بار، اے دردو گھمانی
تئی کارء پہ کئیت، روچے بیئے شات
تئی کوھگردی ء اے توکل و سس
کنائیت گوں پئو ء ملاقات

ہلاس بیتہ

بلوچی اکیڈمی، کوئٹہ

